विविध संवर्गातील अधिकारी/कर्मचारी यांचे कामकाजाकरीता निश्चित केलेल्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकां (Key Performance Indicators) चे पुनर्विलोकन धोरण निश्चित करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांकः कार्यशा-२०२५/प्र.क्र.१५६/मुद्रांक-२
पहिला मजला, मंत्रालय मुख्य इमारत,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक १५ ऑक्टोबर, २०२५.

वाचा :-

१) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांकः कार्यशा-२०२५/प्र.क्र.०६/म-८, दिनांक ०९.०४.२०२५

प्रस्तावना-

दिनांक ४ व ५ एप्रिल, २०२५ रोजी पुणे येथे महसूल विभागामार्फत सर्व विभागीय आयुक्त व सर्व जिल्हाधिकारी यांची दोन दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. सदर कार्यशाळेमध्ये महसूल विभागांतर्गत क्षेत्रिय पातळीवर राबविण्यात येत असलेल्या १०० दिवसांच्या कृती कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने जिल्हास्तरावर राबविण्यात आलेल्या विविध लोकाभिमुख विषय / कार्यक्रमांचे सादरीकरण जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत करण्यात आले आहे. त्यावरुन राज्य शासनाने प्रशासनामध्ये सुधारणा साधून शासन अधिक लोकाभिमुख, पारदर्शक व कार्यक्षम करण्यासाठी विशेष पुढाकार घेतला असल्याचे दिसून आले आहे. त्यावरून शासनाच्या धोरणात्मक उपाययोजनांमध्ये सामान्य नागरिकांच्या गरजा समजून घेणे व त्यानुसार प्रशासनाच्या प्रक्रिया सुधारित करण्याची आवश्यकता दिसून येते आहे. हे लक्षात घेता, सदर कार्यशाळेच्या वेळी मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे निर्देशास अनुसरुन महसूली विभागस्तरावरील प्रत्येक विभागीय आयुक्ताच्या अध्यक्षतेखाली एक अभ्यास समिती अशा एकूण सहा विषयांवार अभ्यास समित्यांची स्थापना करण्याचा निर्णय संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला होता.

त्यानुसार विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे अध्यक्षतेखाली विविध संवर्गातील अधिकारी कर्मचारी यांच्या कामकाजाचे वस्तुनिष्ठ मुल्यमापन करण्याच्या अनुषंगाने **मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक (KPI)** निश्चित करणेबाबत समिती गठीत करण्यात आली होती. सदर समितीची कार्यकक्षा पुढील प्रमाणे ठरवून देण्यात आली होती.

१) विभागीय आयुक्त कार्यालय, जिल्हाधिकारी, उपविभाग, तहसील, भूमी अभिलेख कार्यालये, निबंधक कार्यालये, मंडल व तलाठी कार्यालये याचे सध्याचे कार्यप्रवाह व कार्यविभाजन (Job Chart) संकलित करणे,

२) प्रस्तावित पद संरचनेची निश्चिती करणे, मानक कार्य आराखडे (Job Charts) तयार करणे, तसेच संबंधित **मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांची (KPI)** रचना करणे, है निर्देशांक शासन व्यवस्थेची गुणवता प्रभावीपणे दर्शविणारे असावेत.

३) प्रत्येक कर्मचारी, शाखा व कार्यालयासाठी मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक निश्चित करणे.

४) माहितीच्या प्रभावी संकलनासाठी व रिअल टाइम डॅशबोर्डच्या प्रसिद्धीकरणासाठी आयटी प्रणालीची सरचना करण्यात यावी.

५) मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांचे पुर्नविलोकनासाठी धोरण निश्चित करण्यात यावे.

६) इतर कोणत्याही संबंधित बाबी.

विभागीय आयुक्त, अमरावती यानी वरील मुद्दा क्र. १ ते ६ अनुषंगाने संक्षिप्त अहवाल शासनास सादर केला असून, त्यानुसार महसूल विभागातील विविध अधिकारी व कर्मचारी याच्या कामकाजाचे वस्तुनिष्ठ मुल्यमापन करुन महसूल विभागाच्या कामकाजात गती तसेच गुणवत्ता आणण्याच्या आनुषंगाने शासन निर्णय दिनांक १५/१०/२०२५ अन्वये अधिकारी व कर्मचारी यांचे मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक निश्चित करण्यात आले आहेत.

तथापी, सदर मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक कालसुसंगत राहण्यासाठी त्यांच्यात कालानुरूप बदल करणे आवश्यक ठरत असल्याने उपरोक्त समितीला मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक च्या पुर्नविलोकनासाठी धोरण निश्चित करण्याबाबतही अहवाल देण्यास सांगण्यात आले होते. याबाबत समितीने त्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर केला आहे. सबब मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांच्या पुर्नविलोकनाबाबत धोरण निश्चित करण्याचीबाब शासनाच्या विचाराधीन होती. याकरीता खालीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

शासन निर्णय दिनांक १५/१०/२०२५ अन्वये निश्चित केलेल्या अधिकारी व कर्मचारी यांच्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकानुसार, महसुल, भुमी अभिलेख व नोंदणी विभागातील अधिकारी / कर्मचारी यांच्या कार्यक्षमतेचे मोजमाप करणे, पारदर्शकतेला प्रोत्साहन देणे, सेवा वितरणातील गुणवत्ता वाढविणे, केंद्र व राज्य शासनाच्या लोकाभिमुख योजनाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करणे आणि अधिकारी / कर्मचारी यांची जबाबदारी निश्चित करणे. यासाठी कालपरत्वे मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकचे पुनर्विलोकन करणे आवश्यक असल्याने पुनर्विलोकन धोरण निश्चित करणे अपरीहार्य ठरत असल्याने मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकचे पुनर्विलोकन धोरणाला मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

०२. पुनर्विलोकन धोरणाची उद्दष्टे :-

A. महसुल, भुमी अभिलेख व नौदणी विभागाच्या कार्यक्षमतेचा सुसंगत व वस्तुनिष्ठ आढावा घेणे.

B. नविन योजनांनुसार कालमर्यादेत, परिणामकारक व लोकाभिमुख सेवा सुनिश्चित करण्यासाठी त्यांचा मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांमध्ये समावेश करणे

C. कालबाहय योजना व सेवा निश्चित करून त्यांची वगळणी करणे अथवा त्यामध्ये सुधारणा करणे.

D. राज्यातील विविध महसूल विभागातील जमीन वापर पध्दतीमधील विविधता सामावून घेण्यासाठी महसूल विभागस्तरावर मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांचे पुनर्विलोकन करण्यासाठी संरचना उभारणे,

०३. पुनर्विलोकन समित्या

निश्चित करण्यात आलेल्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांमध्ये केंद्र शासन / राज्य शासनाचे नविन कार्यक्रम धोरण तसेच कालबाह्य योजना कार्यक्रम विचारात घेवून मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांचे वेळोवेळी पुनर्विलोकन करण्यास्तव व त्यामध्ये आवश्यकतेनुसार बदल । सुधारणा करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समित्यांची रचना करण्यात येत आहे.

A) महसूल विभागस्तरावरील समिती :-

१	विभागीय आयुक्त	अध्यक्ष
२	विभागातील सर्व जिल्हाधिकारी	सदस्य
३	उप संचालक भूमी अभिलेख	सदस्य
४	उप नोंदणी महानिरिक्षक	सदस्य
५	अपर आयुक्त (महसुल/सामान्य प्रशासन)	सदस्य सचिव

अ) विभागस्तरीय समितीची कार्यकक्षा :-

१) निश्चित केलेल्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांनुसार कामकाजामध्ये झालेल्या बदलाचा /

२) धारणांचा आढावा घेणे.

३) निर्धारित मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांनुसार राज्य शासनाचे कार्यक्रम व योजनांची प्रभावीपणे अंमलबजावणी होते अगर कसे? याबाबत आढावा घेणे.

४) प्रचलित मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकां मधील उणीवा अथवा कमतरता ओळखून त्याबाबत बदल / सुधारणा सुचविणे,

५) मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक संलग्न कामकाजा विषयी महसुल, भुमी अभिलेख व नोंदणी विभाग व इतर सर्व विभांगामध्ये समन्वय साधणे,

६) मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांच्या प्रभावी अंमलबजावणीचा आढावा घेवून बदल आवश्यक असल्यास तसे प्रस्ताव राज्यस्तरीय समितीस सादर करणे,

७) सदर समिती त्यांच्या विभागातील Flagship कार्यक्रमांचा आढावा दरवर्षी एप्रिल महिन्यात घेईल व त्यानुसार विभाग व जिल्हास्तरीय अधिकारी यांच्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांमध्ये घ्यावयाच्या Flagship कार्यक्रमांची निश्चिती करेल. तसेच सदर समितीच्या पूर्व मान्यतेने जिल्हाधिकारी जिल्हातील उप तहसिलस्तरावरील अधिका-यांच्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकांमध्ये घ्यावयाच्या Flagship कार्यक्रमांची निश्चिती करतील.

ब) राज्यस्तरीय समिती रचना

१	अपर मुख्य सचिव (महसूल)	अध्यक्ष
२	जमाबंदी आयुक्त	उपाध्यक्ष
३	नोंदणी महानिरीक्षक	सदस्य
४	सर्व विभागीय आयुक्त	सदस्य
५	सह सचिव/उपसचिव (महसूल)	सदस्य सचिव

राज्यस्तरीय समितीची कार्यकक्षा :-

१) केंद्र व राज्य शासनाचे नविन उपक्रम/योजना विचारात घेवून प्रचलित **मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक** मध्ये बदल/सुधारणाबाबत विभागीय समित्यांना मार्गदर्शन करणे.
२) विभागीय स्तरावरील समितीने सादर केलेल्या प्रस्तावावर निर्णय घेवून निश्चित करण्यात आलेल्या **मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक** मध्ये आवश्यक तेथे बदल करणे.
३) निश्चित करण्यात आलेल्या मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकच्या भारांक, गुणांक यांमध्ये आवश्यक तेथे बदल करणे.
४) नविन मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशकचा समावेश करणे.
५) अनावश्यक मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक वगळणे.

०४. सर्व मुख्य कार्यप्रदर्शक निर्देशक यांचे प्रत्येक दोन पाच वर्षांनी पुनर्विलोकन करून शासनाला शिफारस करण्यासाठी विभागीय आयुक्त, अमरावती यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती कायमस्वरूपी स्थापन करण्यात येत आहे.

०५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सकेताक २०२५१०१५१६४२२१५०१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

SATYANARAYAN SHIVPRASAD BAJAJ

Digitally signed by SATYANARAYAN SHIVPRASAD BAJAJ
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=REVENUE AND FOREST DEPARTMENT, 2.5.4.20=559498df564ab1121a356349085c1b8e3cc0f12569ba0f7f2090386d4dccb333, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=F7145AF5949FB706E2DCB06C2B209B58FFA369F6E085E02041722C90F0528791, cn=SATYANARAYAN SHIVPRASAD BAJAJ
Date: 2025.10.15 16:43:42 +05'30'

(सत्यनारायण बजाज)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत –

१) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२) मा. उपमुख्यमंत्री (नगर विकास, गृह निर्माण, सार्वजनिक बांधकाम (सा.उ.) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३) मा. उपमुख्यमंत्री (वित, नियोजन, राज्य उत्पादन शुल्क) याचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४) मा. मंत्री, महसूल / मा. राज्यमंत्री, महसूल याचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५) सर्व मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६) मा. मुख्य सचिव (महाराष्ट्र राज्य) यांचे स्विय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
७) अपर मुख्य सचिव (महसूल), यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
८) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), मंत्रालय, मुंबई,
९) विभागीय आयुक्त (सर्व),
१०) जिल्हाधिकारी (सर्व),
११) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/ २. महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१२) महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/ २, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१३) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,
१४) जिल्हा नियोजन अधिकारी (सर्व),
१५) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व),
१६) कार्यासन अधिकारी (ब-१), महसूल व वन विभाग मंत्रालय, मुंबई

१७) वित विभाग (कार्यासन व्यय-९ अर्थ ६), मंत्रालय, मुंबई
१८) नियोजन विभाग (कार्यासन ९४८१) मंत्रालय, मुंबई
१९) निवड नस्ती (कार्यासन/मुद्रांक-०२)

*****